

1974 - R. 1-983

Menjünk
Bebontóknak „**GAMBRINUS**” ártóterméke
VII. Irtószobor-körút 27
Esténként Brassói Kozák Gábor muzsikál!

ROYAL-APOLLÓ
Előadások kezdete: 3, 6 és 7-ór.

A Maharadzsa gyöngye
Első és második rész

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI. Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Második rész... Készen, 4-6 órákor
az „**ELNYELŐS**”, Karanyfi bukása.
A Malinó gemmialaték az a jóbbi ártószobor
27-én este 8 óráig tartó, 4-6 óráig az előadás

Nem, Nem, Soha!

sem vásárolunk
máshol **hangszert**,
mint a szakértőnél

HANGSZEROTTHON

Fekete Mihály
mesternél

Budapest, József-körút 9. sz.

Az összes hangszerek, gramofonok és hanglemezek a legnagyobb választékban.

**ZSOLDOS
TANINTÉZET**

a legjobb sikerrel készít
elő magánvizsgákra

Dohány-u. 84

Telefon: 32-40.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagysikerű új műsor!

Hozzászólás 6 óráig.

Újra a vasárnap 4 óráig, tel. 3
óráig a műsorokhoz a legújabb
teljesen új műsorral.

„Ujágazs” könyvtár és nyitva 21. Budapest.

26. szám

Budapest 1919

Március 25

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI KÉRTŐ

5/1384

Diktatura-szám!

Károlyi Mihály

elmondja „Az Ember”-
ben, miért adta át a ha-
talmat a munkásságnak?

Világförténelem a gyűjtőfogóban!

Garami Ernő

Mi történt péntek éjjel?

Egy ellenforradalmár a
szovjetköztársaságról

Hol vagy Urmáncsv?

stb. stb.

Egy szám ára 1 korona

morába tartozik és bizonyos, hogy döntő módon fogja befolyásolni egész Közép-Európa proletáriumának magatartását és átforgalmát hatással lesz egész Európára. Óriási belső robbanásokat, egy folyton fenyegető véres zűrzavart akadályozott meg a magyar munkásság kérés, erős keze ezzel a tétellel és utjába állott az egyre mohóbban raboló és gyújtogató entente imperializmusnak. A kapitalizmus porban hever és most már a területi integritás jelszavával szélhámoskodott ellenforradalmárok is teljesíthetik régi forró vágyukat: fegyverrel a kezükben védelmezhetik meg az ország földjét az entente rablóbandáitól. Aki azonban most már más jelszavak ürügyén, vagy akármilyen jogcímen ellenforradalmat próbálna még csinálni Magyarországon, azzal irgalmatlanul fog végezni a proletárok félelmetes hatalma.

A magyar szovjetköztársaság megszületésének biborpiros hajnalán ünnepi áhítattal a szívünkben, mindenre elszántan és szembenézve ezernyi veszedelemmel, kitárt karokkal, a nap felé emelt homlokokkal száll szerelmeles tekintetünk messzi kelet felé és bízva a forradalom tüzeiben megnevesedett orosz proletáriátus elmaradhatatlan segítségében és bízva az egész világ munkásságának hű szolidaritásában, felmennyörögjük a napfényes éjbe:

Világ proletárjai egyesüljete!

Göndör Ferenc

Károlyi Mihály elmondja, mért adta át a hatalmat a munkásságnak

Károlyi Mihály a lemondását követő délelőtti fogadta munkatársunkat a Nemzeti palotában és a következőkben változó az utolsó napok világlejelenlőségű eseményei:

— Mindig hangzottam és ököttör 31-én is nyomatköszön kijelentem, hogy az új alakulat csak olyan lehet, amely a népakaratot híven tükrözi vissza. A nép akkor köztársasági formát és szocialista és radikális polgári összetételű kabinetele akart. Ez az alakulat arra törekedett, hogy kielégítse a nép jogos igényeit és kisegítse az országos szomorú helyzetéből. Ez nem sikerült. Minden becsületes törekvésünk meddő maradt. A győzte entente mindjában a kapitalista és imperialista irány kerekedett felül és a fölös belátás és önmérséklet, amely a wilsoni elvek alapja, nem hatottak úgy át a győztesekkel és nem tudtak oly mértékben tért hódítani, mint ahogyan vártuk és reméltük. Az entente a tábornokok szavai sajnos ma is döntő sullyal bírnak és elnyomják azok szavát, akik a világháború után oly békét akarnak, amely a népek meggyezéséhez és megértéséhez vezetne és amely a dolgozó munkásság, a szenvedő s a háborúban lerongyolt népek kézfogását jelentené.

— A wilsoni doktrínát kapitalista alapon végiggondolni nem lehet. A népek szövetsége magában foglalja a termelési rendszer teljes megváltoztatását és ezzel az állampolitikájából a gazdasági surlódási pontokat teljesen kiküszöböl. Ennek az új világnak alapjai

kellert volna Párisban, vagy Versaillesban megteremteni, de sajnos a konferencia ettől a gondolatától mindjában eltávolodott.

Ami most történt, az természetes. A magyar nép és proletárság kénytelen volt átlátni, hogy végleg eltűnt a reménység, hogy vele ne mint legyőzöttel, de a méltavonyosság és magasabb emberi szempontok alapján kössék meg a békét. Be kellett tehát látni, hogy őrületes mit várná a nyugattól, attól a nyugattól, amely még öt hónappal a háború után is a kapitalista, militarista és imperialista szellemű volt áthatva.

— A tegnapielőtt érkezett jegyzék mindezt napnál is fényesebben igazolja. Magyar ember, a magyar nép és a magyar munkásság ezeket a feltételeket nem fogadhatta el.

— A legszélsőbb nacionalistától kezdve a legszélsőbb kommunistaig csak egy választ lehetett adni erre a jegyzékre: *Soha*. Most pedig csak az a szent kötelességünk, hogy a szenvedő magyarságnak visszaadjuk jogait és megszerezjük életfeltételeit. Meg kell teremteni azt az új társadalmi rendet, amely hivatalva van új gazdasági és morális tartalmával átalkatani az egész világot és amely megteremti azt a nagy világraszóló megértést, mely nem ismer demarkációs vonalat. Ez egyesült erővel fel akarja és fel fogja szabadítani a világot a reakció és az inkvizíció terrorja alól.

— Még csak egy szubjektív megjegyzést óhajtok tenni. Csak egyetlen kötelességet ismerek magamra nézve: dolgozni minden erővel a szent ügy érdekében és a haza polgárainak megmentéséért. Erre törekedtem akkor is, midőn a rámmehézett szörnyű gondok álma-

lanokká tették éjszakáimat és erre töreksem most is kevesebb felelősséggel, de fokozottabb tevékenységgel.

Világtörténelem a gyűjtőfogházban

Ezerkilencszáztizenkilenc március hó 21-én, tehát a tavasz hivatalos kezdetének napján délután két órakor kivonult a magyarországi szocialista párt néhány vezető férfja a gyűjtőfogházba a kommunista rabokhoz. Kunfi Zsigmond, Lendler Jenő, Weltner Jakab, Pogány József bevonultak a gyűjtőfogház nyirkos folyosóira és ott egymásután sereglettek össze a cellákban Kun Bélát, Vágó Bélát, Jancsik Ferencet, Szántó Bélát, Kabinovics Józsefet, Seidler Ernőt, Bogár Ignácot és megjelent a bujdosásából hirtelen előtűnt Vántus Károly is. Az ugynevezett felügyelői szobában, illetőleg társalgóban összeültek a két munkaspárt vezetői és ez a pillanat mondhatatlanul ünnepélyes volt. Érezte mindenki világtörténeti súlyát annak, ami itt a gyűjtőfogházban most történik. A szocialista és kommunista vezérek megfoghatatlan néztek egymásra, a régi barátok megölték és megcsókolták egymást és megindult a tanácskozás arról, hogy miképpen lehetne most már együtt közösen dolgozni. Jancsik elvtárs elnököt a gyűjtőfogház történelmi jelentőségű ülésein és Weltner Jakab elvtárs a magyarországi szocialista párt vezetőségének megbízásából a megindultságot fojtott hangon mondotta el, hogy az események kényszerítő hatása alatt a szocialdemokrata párt teljesen rááll a proletár diktatúra és a szovjetköztársaság alapjaira. Az öröm tüzei gyuladtak ki a rab kommunisták szemében és Kun Béla, aki elvégre csak egy véletlenszerűen folytán maradt életben, hölölgött és szintén a meghatottságtól remegő hangon jelentette ki, hogy immár semmi

akadály nincs az együttműködésnek.

Kunfi Zsigmond, Vántus Károly, Pogány József egymásután szóltak ugyanebben a szellemben a kérdéshez és hamarosan előkerült az íróegyesület, amelyen leköpöztették a megállapodást és reszkető kezekkel írták alá a szabadlábban lévő és a rab elvtársak egyaránt a történelmi okmányt. Landler Jenő elvtárs alig tudott szólni, csak szuszogott és nevetett, valami furcsa csendesség foglalta magában, hiszen 6 egyike volt azoknak, akik a szocialista pártban belül ezért a fordulatért verekedtek, szívósan és elszántan. Idebent a gyűjtőfőház történelmi cellájában a vezérek csináltak a villagtörténelmet, miatt odakint a nyirkos, hideg folyosón Kun Béláné, Szántó Béláné és a többi kommunista asszony, valamint a fogságban lévő többi kommunista izgatottan és boldogan várakozott.

Amire az óra négyet mutatott, már kész volt az okmány, a szocialisták keményen megrázták a kommunista elvtársak kezét és a történelmi okmányt együtt eltávolították a gyűjtőfőházból. Amikor elbucsztak a kommunizálóktól és azt mondták: „A viszonylataira!” — ennek a szónak olyan különös, varázsos, sohasem tapasztalt ereje volt. Nem csoda, hiszen még péntek este valóban viszonylították egymást.

Nem a gyűjtőfőházban...

PÁRBAJ-MÁNIA dühöng hónópok óta Budapest. Az emberek snajdigul és víziül megállnak egymással szemben és pisztolyukból odalőnek és a kardjukkal odavágnak egymás meztelen testére. Hát a proletár-uralom bányon él ezzel az ostoba párbajörü-tettel is. A párbajt emberölésnek kell minősíteni és úgy kell elbánni a párbalozókkal, mint a gyilkosokkal. A gavallérok ennek a régi szenvedélyüknek ezentúl már ne

igen hódoljanak. Hiszen amugy is le kell majd még mondanok *csomókellu ur! passziójukról...*

Mi történt péntek éjjel?

Amiólt annyira reszkettek és amiólt annyit hazudtak: a proletárság uralomra jutása nem jelentett rablást, gyilkolást, vérengzést. A proletárdiktatura éjszakája, ha mozgalmasabb is volt a megelőző hétköznapok éjjelénél, sokkal simábbban folyt le, mint az őszirózsás" októberi forradalom.

Megszereztük a főkapitányságon a pénteki éjszaka jegyzőkönyvét. Este féltízti fölkelte a következő jelentések érkeztek a főkapitányságra:

9 óra 30 perc: Vix alezredes védelméről harminc rendőrt Bendig János felügyelő vezetésével kirendelnek.

9 óra 35 perc: Salm Egon felügyelő lelti, hogy husz katona megállította, beszedték a csillagjait és elvették a kardját.

9 óra 39 perc: Jelentik, hogy a keteti pályaudvar tengerészek megtámadták. A rendőrkaszárnyából Gersich főfelügyelő megy ki karhatalommal.

9 óra 45 perc: Astoria-szálloda telefonál a főkapitánynak, hogy katonák törtek be a szálloda, enni- és innivalót követeltek. Kérdezi, hogy mit csináljanak. A főkapitány megígérte, hogy a katonákat zárórán túl kiszolgáltatják a főleg, hogy itall adjanak.

9 óra 50 perc: Telefonjelentés, hogy a nagykörúton, az Arany János-utcában és az Üllői-úton fosztogatnak. Autón karhatalom megy ki.

10 óra: Telefonon jelentik, hogy a Rákóczi-úton tövüldözve nagy tömeg jön a város felé.

10 óra 1 perc: Jelentik, hogy a keteti pályaudvar megtámadták a rendőrkasza legénysége nem elegendes. A főkapitány segítséget kér a városparancsnoktól.

10 óra 5 perc: Három lövés a főkapitányság épülete előtt.

10 óra 06 perc: Telefonjelentés, hogy Lányi László Nagy János-utcai palotáját nagyobb tömeg megtámadta

és fenyegetően viselkednek. Autón 10 rendőr megy ki.

10 óra 18 perc: Sauter delegatív jelenti a központi ügyekre, hogy Vix alezredes a kormány egyik tagjával akar beszélni. Pál főkapitányhelyettes utasítására azt a választ adják Vixnek, hogy még nincs új kormány.

10 óra 25 perc: A városparancsnokság közli a főkapitánnyal, hogy 10—10 tagu népbőr- és lakona-jármők járják be a várost.

10 óra 30 perc: Telefonon jelentik, hogy a tömeg gépfegyverekkel a főkapitányság ellen vonal.

10 óra 32 perc: Jelentik, hogy a Harsis-közben a Lapp-féle ékszerüzlet kifosztották.

10 óra 40 perc: Jelentik, hogy a Bismarck-utcaiban öltönyözték és nem jön a főkapitányság felé.

10 óra 45 perc: Telefonjelentés, hogy a Krisztina-körút 73. szám alatti egy üzlet kifosztották.

10 óra 52 perc: Telefonon jelentik, hogy a népszerűségük miatt a Muzsáriumon megtámadták.

11 óra: A rendőrfőparancsnokság jelent, hogy értesítése szerint a rendőrfőkapitányt nagyobb tömeg meg akarja támadni.

11 óra 15 perc: Telefonon jelentik, hogy a Király-utca 52. szám alatti ékszerüzlet kirabolták.

11 óra 25 perc: A főparancsnokság jelent, hogy egy rendőrt ártott leírni bevitték a rendőrkörházba és díltól több rendőr hullaja fekszik a Rákóczi-úton. (Később valótlannak bizonyult.)

11 óra 26 perc: A rendőrség egy autóját elvitték.

11 óra 30 perc: A Rákóczi-körházba beszűrültek egy rendőrt lágyulósával.

11 óra 40 perc: Telefonon jelentik, hogy az István-úton nagy tövüldözés van.

11 óra 45 perc: Jelentik, hogy a belvárosi kerületi kapitányság harás-utcai épülete előtt a tömeg nagyon izgatottan viselkedik.

11 óra 50 perc: Telefonon jelentik, hogy a Károly-utca 11. szám alatti

házba katonák törtek be és fogyvert továbbá pözték rekrálnak.

12 óra 05 perc: A városparancsnokság két század vődörseget rendel a parancsnokságot épület védelmére.

12 óra 08 perc: Bendig felügyelő jelent, hogy Vix alezredes hét monitort rendelt be Pestre és kérdezi a főkapitányt, hogy a katonák maradjon-e vagy a monitort nem-jen-e halni, a főkapitány azt válaszolja, hogy forduljon Böhm hadügyminiszterhez.

12 óra 20 perc: Jelentik, hogy a Szerecsen-utca 15. számú házban fosztogatnak.

12 óra 30 perc: Jelentik, hogy az Andrássy-út 117. alatt a gróf Söcher-utcai épületet kifosztották.

12 óra 32 perc: A Bajnok-utcaiban a 8-8. számú őrszobát megtámadták és a rendőrközt lefogyereték.

12 óra 40 perc: Jelentik, hogy a Szendrőhgyven lakásokat fosztogatnak.

12 óra 42 perc: A VI. ker. kapitányság jelent, hogy a tömeg arra felé tart.

12 óra 47 perc: Jelentik, hogy az Albrecht-úton a báró Guttman-villa be törtek és kifosztották.

12 óra 51 perc: Jelentik, hogy egy őrszobát azelőtt a VII. ker. kapitányság megtámadta 1000—1500 főből álló tömeggel. A rendőrközt lefogyereték, a rabokat kiengedték, az irakot szőjő dobolták és egy rendőrmestert megcudaltak vették.

1 óra 0 perc: Az érkezőrendezői kapitányságot megrohanták és az irakot szőjő vették.

1 óra 20 perc: Jelentik, hogy a tömeg a Váci-úton keresztül a főkapitányság felé tart. A főkapitányság védelmére készenlétére helyenkedik.

1 óra 25 perc: Dr. Schnack Béla kereskedelmi iskolai igazgató telefonál, hogy 64 és feleségét megtámadták és kifosztották.

1 óra 26 perc: Jelentik, hogy a IV. ker. kapitányságot lezereték.

1 óra 30 perc: Jelentik, hogy a IX. ker. kapitányságot lezereték.

1 óra 35 perc: Jelentik, hogy a 65. és 66. ker. legénységet lezereték.

Károlyi Mihály

Tegnap még köztársasági elnök volt, hitbizományai, földjei és grófi címe és ma már nem elnök és nincsenek hitbizományai és holnap már grófi címe sincs. Marad egyszerűen és nemesen Károlyi Mihálynak. Most proletárdiktatura van, Magyarország szovjetköztársaságá alakult, tehát valóban nem alkalmas az idő a személyi kultusza és főleg nem alkalmas arra, hogy egy magyar gróf előtt vágjuk magunkat ünneplőbe és felközsöntsük őt. És mi, akik az ilyen felközsöntőknek és az ilyen ünneplőknek még a régi korszakban sem voltunk a hível, most mégis odaállunk a proletár zubbonyunkban Károlyi Mihály elé és levesszük a kalapunkat és meghajtjuk magunkat előtte. Károlyi Mihály megérdemli, hogy minden tisztelőtünkkel és férfias rajongásunkkal forduljunk feléje azon a napon, amikor átadta a proletárságnak a hatalmat és otthagytott díszet, méltóságot, mindent azért, hogy megmentse az országot és hogy szolgálja a világ proletárjainak legszentebb ügyét.

Károlyi Mihály sohasem volt proletár és nem tartozott a munkások táborába, de nálánál őszintébb, lelkesebb és mindenre elszántabb forradalmárt keveset termelt ez a magyar föld. Ha vasmunkás lett volna Károlyi Mihály, ha a bányák mélyében robotolt volna évtizedeken át, akkor sem lehetne benne több testvéri szolidaritás a munkássággal szemben és akkor sem lehetne forradalmárabb. Károlyi Mihály hosszú esztendőök óta teljesen egy uton halad Magyarország munkásságával és nehéz időkben tett a munkásságak

soha meg nem hálálható és el nem felejtethető szolgálatokat. Emlékezzünk csak vissza rá, hogy a háborus rémuralom idején, amikor Tiszáék, Lukachichék, Szurmayék és Hazaiék lövették és akasztattak, Károlyi Mihály milyen megrendíthetetlen hősiességgel szegődött oda a pacifizmus gondolatához és hogy küzdött a háborus uszítók és az imperialista kalandorok ellen. A munkásság minden tömegmozdulását, sztrájkjait és akciót lelkes odaadással támogatta a képviselőházban úgy, mint a képviselőházban kívül és ki ne emlékeznék még azokra a sorozatos és rendszeres üldöztetésekre, amelyekben Károlyi Mihálynak része volt Tiszáék, Sztérenyiek, Várszonyiek és Szurmayék részéről. Állandóan detektívek jártak a nyomában, külön német kémhálózat fojtogatta, figyelték minden lépését és folyton le akarták tartóztatni.

És Károlyi Mihály férfiasan állta a harcot, verkedett együtt a munkásokkal a békéért és a jobb jövővért, mint egy ágról szakadt, hűséges szívű, kérges kezű vasmunkás. Az októberi forradalom előkészítésében és magában a forradalomban kétségtelenül döntő jelentőségű vezető szerepe volt Károlyi Mihálynak, aki a legelsőkk között vállalta az akkor még igenigen súlyos kockázatokat. És amikor a forradalom kitört, azóta is Károlyi Mihálynak minden lépése a dolgozók érdekében és az ország érdekében való volt, ezt nemcsak férfias, nagyszerű munkát sohasem lehet elfelejtani és nem szabad és nem lehet háládtalannak lenni Károlyi Mihálynak szemben éppen Magyarország proletársá-

gák. Jólesik és könnyű nekünk elmondani ezeket éppen most, amikor ebben a pillanatban ő nem egyéb, mint egy elvonuló, csöndes magánember. Mi éppen az ellen akarjuk itt felemléni tilakozó szavunkat, hogy Károlyi Mihály magánemberként álljon itt, Magyarországnak ebben a történelmi átalakulásában. Nem, a Károlyi Mihály képességeit és azokat a szép erkölcsi értékeket, amelyeket ő reprezentál, nem szabad kihasználatlanul hagyni és nem lehet nélkülözni. Nincs is arra semmi ok, hogy őt kihagyják abból az alakulásból, amelynek előkészítésében igen jelentékeny része van. Ha a közvéleményről ebben a történelmi pillanatban vissza is lépett, bizonyos, hogy a szovjetköztársaságban odaadással és lelkesedéssel elvállal minden komoly munkát. Az az érzésünk, hogy ezt a munkakalmat a proletáriátusnak fel kell kínálnia Károlyi Mihálynak, mert jussa van rá ennek a férfinak, aki polgárember nélkül soha nem látott szívósággal, elszántággal és határozottsággal ment azon az uton, amelyen csak osztálytudatos, semmitől se félt, mindente kész forradalmár, proletárok szoktak járni. Ezt az igazságot nekünk jogunk és kötelességünk volt megállapítani most, amikor egyébként olyan világ előttünk, hogy a személyi kérdéseknek nincsen túlságosan nagy jelentőségük. Károlyi Mihály úgy, a mi hitünk szerint, nem tekinthető egyszerű személyi kérdésnek, ez az ügy a magyar forradalom ügye.

Termelőszövetkezet vagy tizhold?

A forradalom legnagyobb problémája nálunk a földkérdés. Ha ezt a kérdést jól, az igazi szocializmus szellemében oldjuk meg, akkor a forradalom győzött, az ország meg van mentve. Meg lehet végre nyitlan, szénátér, mondani, hogy ebben a sorrendben halálisan fontos kérdésben rosszat akkor írt a kormány és az egész földreform egyenesen szocialista-ellenes szellemű volt.

A magyar forradalom egyik legvégezetesebb hibája az volt, hogy eltűrte a földkérdésben a demagógiát, a reakciós demagógiát. Eltűrte, hogy kiadják azt a képtelen, lehetetlen, beteg és szocialista-ellenes jelszót, hogy a földreform egyenlő értékű a földosztással. Az igazi szocialista politika természetesen nem az, hogy a kevés nagybirtokos helyébe sok kisbirtokos kerül, hanem az, hogy a földbirtok kérdésében is megszűnt a magántulajdon, amely a kiúszorásnak, a nyomorúságnak legfőbb forrása. A szocializmusnak nem érdekelt a kisgazdák, a középirtokosok számának csapóritása, mert hiszen ez a legreakciósabb, legkonzervatívabb társadalmi osztály, amely konzult, álszánkult áll a magántulajdon alapján. Most első feladatunk, hogy megindítsuk az adózást, a felvilágosítást, a tanít és munkaját a kis- és középirtokosok, a parasztok között arra vonatkozólag, hogy egyesítsék birtokaikat, alakítsanak termelő szövetkezeteket, vásároljanak közösen mezőgazdasági gépeket, műtrágyát, szervezzék meg szövetkezetek alapján a terményeik eladását. Ez a felvilágosítás munka nagyon nehéz, természetesen eredményekre fog vezetni, mert a józan kisgazdák hamarosan megismerik, hogy az ilyen szövetkezeti termékekkel sokszor több eredményt, a maguk munkájukért, jószámaikért, termelő eszközeikért jobb kihasználást, cél tudatosabb gazdálkodást érnek el, mint az eddigi képtelenül elmaradott és rossz eredményeket hozó gazdaságossal. Nincs is szükség arra, hogy Dánia

Belgium, Hollandia példájára mutasunk rá, ahol a paraszti gazdálkodás így van megszervezve és sokszorosan erődívennebb, mint a magyar. A mező- és középbiroktosok magánulajdonát tehát egyelőre nem akarja semmi sem érinteni, hiszen még Oroszországban a legszélsőbb kommunizmus is belefértek ebbe, hogy minden parasztnak birtokában meg lehet hagyni annyi földet, amennyit maga és családja meg tud művelni. A legutóbbi szocialista írók is belenyugoznak abba, hogy a paraszti kis és közép-birtokot egy darabig érintetlenül kell hagyni. *Rautsky, Otto Bauer, Friedrich Adler* is ilyen értelemben nyilatkoztak a legutóbbi hetekben is.

De abba már egyik szocialista is sem nyugszik bele, hogy földesurak, érdelem nélkül, akarata ellen földesússal szaporítsák a kisbirtokot, a paraszti magántulajdon. Magyarországon mai helyzetben pedig egyenesen az elhatalmál, a termelés csökkenését jelentené a birtokok felaprózása. Alig van elegendő eke, kapa, kasza az országban, hiszen jószág, így állat, mert a háború kipuhasztolta, mezőgazdasági gépek nem állnak rendelkezésre, műtrágya nincs, utakat nem tudunk jól ideig építeni és semmi remény sincsen arra, hogy fa, építőanyag, téglá beáramlón időn belül olyan tömegben álljon rendelkezésre, hogy tanyáikat tudjuk építeni. A kezzerl katoná, a földmunkás, a hadifogly te hód nem tud mit kezdeni a tiz-husz holdes parcellával, amit használnak az aszímé. Annnyit sem tudna termelni, amennyire a maga ellátására szükség van. Nem is beszélünk arról, hogy az egyes igénylők között milyen vereskedések támadnának egy-egy jobb parcelláért és a végén odafelelődnének a dolgok, hogy egyik falu a másik ellen folytatna háborút egyes birtokokért és később a falu lakosai egymás vereséjébe. Véres polgárháború, örökös vandálság, folytonos jogbizonytalanság támadna ebből és a falu nem dolgozna, nem termelne, ami elhalál, pusztulást, nyomort jelentene. De még ha mindez nem is következ-

nék be, ha a földosztás a legnagyobb rendben folyik le, akkor sem fokozódna a termelés. A paraszti birtok a mezőgazdasági szakoktatás alacsony nívója, a szükséges fundus instructus hiánya folytán — a szűs és sváb vidékeket leszámítva — rosszul és keveset termelt már békében is és ma amikor igás áfat, gép, trágya áll, van, még rosszabbul gazdálkodna, még kevesebbet termelne. Ezek olyan elemi igazságok, amikkel nem lehet vitázni.

A földosztás jelszava tehát reakciónemcsak azért, mert szaporította a legkonzervatívabb társadalmi osztályt, a kisgazdát, amely a magántulajdon alapján áll, hanem azért is, mert a termelés csökkenését jelentené. A janbör *Busa* Barna nem tudta, hogy milyen egyszerű hibát követelt el, amikor ezt a jelszót bealkalmazta az országba. *Szabó István*, ez a tudatos, ravasz reakción viszont nagyon is jól tudta, hogy miért kapta fel ezt a jelszót és miért akarta ilyen értelemben bealkalmazni *Károlyi Mihály* is.

A szocializmusa való útmetet és a termelés szempontjából az az egészes megoldás, ha a nagybirtokokat nagybirtokot a fundus instructus szál, a rajta lévő mezőgazdasági tüzmeikkel, szeszizéekkel, gyárakkal együtt kisajátítják és termelő szövetkezeteké a'aktíák át. Ezekbe a termelőszövetkezetekbe bele kell vonni a hadifoglyat, a rokkant katonát, a falu szegényeit is a birtokon alkalmasított börtönökben, szellemek, mezőgazdasági munkások mellett és bele kell vonni természetesen a környékbeli építőkötöket. Így együtt marad a birtok a gazdasági szakaszú vezetés és megfelelő munkás ellenőrzés mellett lehet folytatni a termelést a meglévő állatállományval és felszereléssel. Csak a nagybirtok munkanélküli jövedelme, a börtön forrása helyébe a munkás jobb életfés — nem vagyunk optimisták — bizonyos idő múlva a köz nagyobb haszna lép. Sajnos, ez a földbirtok-

politika a földreformról szóló népiörvényben csak kevésbé érvényesült, mert a reakción demagógiával szemben, amely a földosztás jelszavát hirdette, nem merleik kellé emelgával és elszántással fellépni. Ahelyett, hogy a földosztást csak ott engedték volna meg, ahol az a polgárháború veszedelme nélkül elkerülhetetlen volt, a földosztást tették a reform alap-gondolatává. A reakción ezzel a maga számára egy konzervatív társadalmi osztályt lenyészített. Tudatosan vagy nem tudatosan, de ezt a politikát képviselte *Busa Barna*. Hogy *Szabó István* tudatosan erőszakolta a földosztást, az nem is kétséges.

A szociáldemokrata-párt, amelyet évtizedeken keresztül szölgabiróval, csendőrral vezettek ki a faluból, amelynek agitátorait zsupokusi vagy kaloda fogadta, közvellenül a forradalom után nem látta tisztán, hogy a falu proletárai mit kívánnak. A „tömegek teremő őszítene”, a nagszerű proletárázrek azonban megővta a tömegeket attól, hogy bedőljenek a reakción demagógiának, amely földosztást ígért. Amint az agrárszocializmus tüneményes erővel és sebességgel végiggázolódott a magyar rónákon, amint a falu, a pusztá, a tanyák proletárai szervezkedtek, egyre világosabbá vált, hogy nem kell a földosztás a nagy tömegeknek. A földmunkás, kubiukus nem parcellát akar, hanem munkalelkalmat és Szentestől felzúntak, hogy ne földet igényjenek, hanem kezdjék meg a Duna-Tisza csatorna munkálatait, mert különben ők maguktól kezdenek ásmi Budapest felé. A bérés, szeller, mezőgazdasági munkás sem a tizholdat akarja, hanem a termelőszövetkezetet, amely emberit bért, tizességes konvenciót és hasznosrészedet ad. Somogyban már megnyitlakozott a proletárákarat, Aszód volt a második stáció és ez a hullám nem áll meg. Hogy nincs forgótű? A *Mándy Samu* bérletein megmutatták a proletárok, hogy mi a teendő. Bevettek az egyházi munkapárt képviselőt is a termelőszövetkezetbe, és az elnök, de viszont az ő tizéssé gazdálkodnak.

Ezt a javaslatot teszi *Jászberényi András* is a *Népszavában* és én hozzátenném, hogy, ahol a nagybirtokos szabolc, nem ad forgótűket az üzemhez, ott egyszerűen le kell foglalni a bankbetétjét, folyószámláját és ebből kell fedezni a termelőszövetkezet forró kiadásait. Természetes dolog, hogy kívánatosabb ezeket a termelőszövetkezeteket felülről csinálni. És erre ma már megvan minden remény.

Magyar Lajos.

Vörös processzió

Másfél napig újságok nélkül állott Budapest s amióta csak emléksünk, ennél lázasabb nyugtalanságban nem jártak az emberek. Valami litokatos izgalom vibrált az utcák kápen s amerre megfordultunk, ismeretlen nagy események előzete lelkendezett elő az emberek szavából. Nem tudták bizonyosan mi történik, de a szállgól hírekből mindenki sejtette, hogy rendkívül nagy újság lappang a városban, óriási események vannak a levegőben s a sejtelmék egyetlen ki nem mondott, csak reszkető örömmel érzett gondolatban öleltek össze: szocialis forradalom.

Péntek este aztán a szürke, esős, lueskos pesti utcán újra kivilult a forradalom. Az igazi, a nagy emberi felszabadulási teljességes forradalom végre megkezdett. Az újságok kiadóhivatalainak kirakatában megjelentek a ragyogó hírnökök és a szövetkormány megalakulásáról s a proletárdiktatúráról. Újjongó, éljenző népgyűlések állnak, vitatkozások és hevílének a konokul szitáló esőben. Az órim szinte elnyomja az entente féktelenül tobzógó imperializmus miatt érzett haragot s az utca proletármegjénének véleménye megegyezik abban, hogy az entente dühöd imperializmus nem remi meg mindenütt a kommunizmust, megváltja a világot.

A régi képviselőház felől már érkez az ott gyűlésező kommunisták tömege. EMI két hata'mas vörös zászló s azután sűrű sorokban a gyűlések

boldog csapata, sokat szenvedett, lezárult, kigúnyolt kommunisták, akiknek hatarsza hite ime valósággá érlelődött. Lenin, Kun Bélát, Vágót, Landtert, Garbait, a Népszavát, az Internationálét s a proletár-diktatúrát éljen! s a dadalmas tömeg, a friss, úde örömkiallások az ágre törnek az ázott, sötét és komor éjszakában s amikor a menet a Rákóczi-ut sarkára ér, a gróf Vigyázó-palota örökké sötét ablakai hirtelen megnyílnak. A hatalmas grófi termek óriási, díszes csillárai káprázatos fényvel ragyognak. Ez most a szocialista diákok szervezeti helyisége s az ablak megtelik örömitás fiatal diákokkal. A tömeg kiállási s fenn a fiatalok ujongása megkapó kiörésben, zengő boldogságban olvad egybe s a csillárok fényesében tűnődőklő ablakok a lelkek illuminációját tükrözik...

A diákok lerohannak és csatlakoznak a menethez. Egy szemüveges kis diák azt mondja:

— Milgen kár, hogy tegnap lettem szabad... Szerettem volna Kun Bélával együtt kijönni.

Az én tovább halad az egyre sokasodó tömeg, csupa értelmes, okos, átszellemült arc. Ó mennyire mások, mint akik éj 1914. július 25-ének esős éjszakáján jöttek a pesti utcát. Akkor Szerbia vesztéért kiállt, a felbérlet, kőtyágos mob. ma öntudatos proletárok ezt harsogják patogó, lelkes ritmussal:

— Vess-szen bur-zsoát! Vess-szen bur-zsoát!

Végig a Rákóczi-úton és a körúton a Vörös Ujához halad az új világ processziója s aki szembejön, munkás, vagy lateiner-proletár felrészlve szinte megújodva hallja a gigászi események híré s siet csatlakozni a tömeghez. Felszabadult proletárok örömeinek és elszánt akaratának hangcsenája s a Marseillaise mámore hóm-polyog a körúton. Fanatikus, kemény, új és egész emberek masiroznak fűgő, súlyos löpkekkel az emberiség igazságosabb és szebb jövője felé...

Roberti Ozkár.

Garami Ernő

A forradalmi alakulás reprezentánsainak névsorából hiányzik Garami Ernő neve. Nem lehet halgatással elmenni emellett a feltűnő jelenség mellett, mert hiszen Garami Ernő neve szorosan és elválaszthatatlanul egybeesett a magyar munkásmozgalommal.

Garami Ernő neve valósággal szimbóluma volt a magyar munkásság évtizedes harcainak és olyan nagy érték vonult félre az útól az ő félreállításával, amelyet őszintén lehet és kell is sajnálni. Garami Ernő elvtárs rendkívüli képességei minden időben a magyar munkásmozgalmat szolgálták és nincsen abban semmi különös ha mi, akik közelről ismertük az ő ragyogó kvalitásait, ide merjük írni, hogy nekünk nagyon fáj elveszíteni a Garami elvtárs súlyos és minden szempontból jelentős személyét, épen a reánk váró nehéz harcok küszöbén.

Az utóbbi hónapokban mi semmiképpen sem érteltünk egyet azzal a politikával, amit Garami csinált és a kétségbeesésnek minden őrsével láttuk ezt a nagytehetségű és ideálisan becsültes proletár vezért eltávolodni attól a forradalmi iránytól, amelyet mi egyedül helyesnek és célravezetőnek tartottunk: A mi egyre komolyabbá váló aggodalmainknak bus igazolását láttuk abban az ünnepi rajongásban és hódolásban, mellyel a magyar uralkodó osztályok és az egész polgári sajtó a hízelgők Garami elvtárs különösen nagy tiszteletre ér-

tesmos személyét. Nemi, mincünk nem tetszett a polgári lapok hajbókoló és áradó vezércikkei és ahogy sem volt nyílnak nekünk, hogy a burzsoázia kezd több bizalommal lenni, a mi régi kipróbált és ezereit elvtársunk, Garami Ernő irányában, mint mi.

Amikor mindent rezignálisan megállapítjuk, kötelességünk tiszteltetni ollamerni, hogy Garami elvtárs a legszentebb hite és meggyőződése szerint, a róla föltételezhető minden jóhiszeműséggel csinálta mindvégig az a politikát, amit csinált. Az események nem adtak igazat neki, ő tehát férfiasan és szerényen félre állott az utból, mert — ismét a legjobb hite szerint — más-ként nem cselekedhetett.

Sok fájda-ommal látjuk Garami Ernő elvtárs távozását a magyar munkásmozgalom nagy harcainak színteréről és nem tagadjuk, hogy elbennünk a remény, hogy ezt a fényes tehetségű, áhítatosan tiszta vezérharcosát a proletáriátusnak nem vesztitük el örökre.

A nyomdászok sztrájkja miatt Az Ember hat száma a szokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg. A jövő szám ismét a régi terjedelmű lesz.

A mai számunkban postautalványt mellékelünk mindazon előfizetők példányaihoz, kiknek márc. 31-én vagy már előbb lejárt az előfizetése.

Egy ellenforradalmár a szovjet-köztársaságról

Kíváncsiak voltunk rá, hogy az ellenforradalmárok miképpen vélekednek a magyar szovjet-köztársaságról. Londoni István hírlapíróitársunkat ezzedelmes ellenforradalmárnak ismerik és ezért edekesnek tartjuk véleményét meghallgatni az új helyzetről. Íme:

Szovjet és nacionalizmus.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Mindenekelőtt köszönöm, hogy „nacionalista” véleményemre tudakolja a nyilatkozatom megtételére egy alkalmat, hogy az akarva sem minősíthető patkányzsökésnek, óvatossátiésnek. Az olyan nacionalista, amilyen énem is gyurt a véget, sokkal komplikáltabb, tehát sokkal félreérthetőbb, mint az Uristennek egyéb teremtményei. Egy tragikus, de éppen tragikumában elragadó, nagyszerű nemzet imádva önmagáért, eleven léteért és hogy egy mozdjban metafizikailag, szeretni sokszor káromkodva és ostromozva, szeretni nem egy darab földért, egy palotáért, diszért és méltóságért: ez kifelé lehet nagyon érthetetlen és befelé több győrelmet, vívódást, könnyet és kétségbeesést jelent, mint örömet. S mert nekem ez a viszonyom Magyarországhoz: a kárpáti medence intellektuálisul soha föl nem mérhető és meg nem fogható táji útkaizhoz, ezért kellett nekem kényszerűen, minden pártpolitikától menten, a belső elemények elháríthatatlan erejével ellenlétben lennem a 37-es rendszerről szemben és kellett vállalom 1918. október 31 óta a mai napig az ellenforradalmárság jogosulatlan vándját és érdemtelenséget. Az 1914 nem volt faji föállás. Ami volt benne, az az orosz és a román veszedelem fekete felhőtornyai miatt volt, amelyeket a bécs-

budapesti politika ügyesen és hazugul ki is használt s amely felhörtökölt a magyarság zömére eleinte nem is látta tisztán a Burg sötét tetőt. Nem szökök háború alatti lelkiállapotomról, szólnék róla komor és az áncsolanálta, gúlgosán sajtó által lesajnál magyvar verseim. Az 1918 pedig az én szememben megint csak egy kétségbeesett kompromisszumot, álságot és vakágot jelenthetett. Az a helyzet, amelynek a szovjetkormány véget vetett, rossz szabb volt mindennél: nem volt sem *nemzeti*, nem volt sem *világproletár* forradalom, hanem volt egy szerencsétlen és hamis burzsoá-mentés, volt egy ügyetlen és tévova diplomácia, félreértett és rosszul alkalmazott pacifizmus. Nem kell erről bővebben szólnom. Ön előtt, — a mai alakulásban mindezek fölött férfiakhoz méltó, a népzajra minden poklokot át csak üdvössé várható az, hogy tiszta munká, amely kár, hogy nem nyomban történt meg. A másik, ezzel egyidőben nagy dolog, a márciusi átalakulás a társadalmi revolúcióval egyidejűleg a nemzeti gondolatnak próklamálása. Mikor én fejeztél sürgősen, el tudja ön képeznem rólam, Ön és akármely jöbőmszem, hogy én annak a Widschgraber hercegnek, annak a Habsburg háznak, annak a Weisz Manfrédnak és annak a Csernoch Jánosnak az oltalmáért, a diadalért esengtem? Mi közik volt ezekhez valaha is a becsületlen nacionalizmusnak és mi köze volt valaha ezeknek a magyar nemzeti gondolatához? S ha én a megszállt területek vértanúit sirattam, hát megfogtam én azokat a halottakat és igazoltamam előbb őket, hogy feudális vagy kapitalista, vagy proletár és fémjelűek, és ha proletárok voltak, akkor helyeseltem a sebeiket és győztesüket? És ha a szovjetkormány kimondta a magyar területek felszabadítását, ha a világtársfőrség nevében véget vetette a parasztlakozások és „lepécsék” politikájának, akkor maga mondta ki azt, ami minden tisztességes magyar embernek a szívében felülváltott. És ha ma ott előttem a Kiszvőten leszedték a nép katonái egy füst csillagait, de a nemzetiszín apkarörz-

ját nem bántották: akkor ez a legszebb szimbóluma volt annak, hogy a magyarságban lehetnek különbségek, de a magyarvöltozókban nem. És ha a szovjetkormány indítja meg a területi felszabadítást, azzal csak azt a hitvallást pecsételi meg, hogy a területi séreltelenség nem lehet osztályvédek, nem lehet csak osztályvédek.

Még egyet szeretnék megmondani. A kapitalizmus szelleme nem nemzeti szellem. A nemzeti gondolat épp úgy nem lehet a maga széghalmosai, gyapuzsások vagy aranyallások kihasználói és hazuglálói, mint Jézus Krisztus sem lehet az isteni gondolatának farizsusiáról és pénzverőiről. Forradalmilag akármely történelmet lehet meg olyan átalakulás, lehetnek kísérletek és jöhetnek új világnézetek, — ha azok tiszták, a szabadság és emberség jegyében állnak, akkor nem lehetnek nacionalisták. Meg tudom érteni, hogy sok mindennel összekötötték a nemzeti gondolatot: de ezért nem agyonütni kell, hanem megfénvesíteni.

Méltó a szovjetkormányhoz az is, hogy nem igér hegven-völgyön lakodalmat. Ez ebben a heroikus beszéd, s ez ebben a férfiaságban, hősiességében a magyar lélek legmélyebb hurjait áll meg. Kiváncsom, hogy a szovjetkormányra valóra tudja váltani a mi: a szabad emberek, dolgozó emberek szabad és dolgos Magyarországot, — az ország ma az övé, ha itt végre a hízalom, a lendület, a fejelem helyreáll — a sors, e nagy kockavétel, anyavisztor velett vakot ennek az országnak, talán most hatot vet. Az a szovjeturalom, amely a nemzeti élet felszabadítást hozza és ennek lehetőségeit: a területi felszabadítást, az a nemzeti lélek mélyébe markol, az megtalálta a közösséget minden különbséggel. Akit most is csak az angyai érdekek tüzelnek, aki valaha is habozott azon, hogy a maga anyai vagy nemzeti kötelessége közül melyiket válassza, az sohasem volt nacionalista.

Szerkesztő urnak kiváló tiszteltettség Budapest, 1919 március 22.

Lendvai István

Hol vagy Urmánczy?

Azt kérdezzük tőled, te árválányhajás, nemzetiszínű gatyás, bus magyar hazafi, Urmánczy Nándor, hol vagy?

Hol van az az édes kis magyar irredentizmusod, hol van árválányhajád, hol van a nemzetiszínű gatyád, hol van a véres kardod, amelyet hónapok óta vőghordozol ebben a szegény, szomorú és egyre szűkülő országban. Székely lakúkat akartál, honvédeket akartál, akikkel kivered innen az entente-vaspatotát, kivered a rabló csekeket, a görkös románokat és a garázda szerbeket. Urmánczy Nándor, most majd *akalmad lesz kivenni mindezeket a rablókat*, mert a proletárság éppen azért vette át a hatalmat Magyarországon, mert az entente immár túrhéttelen és elfogadhatatlan feltételekkel fojtogatta Magyarországot. Hát most már itt az ideje, kösd fel ezt a vidéki kardodat és segíts megvédeni az országot *előtől, igére és keresed ki belülről nem azokat, akik hódítani akarnak, akik ellen akarják dölyeszteni Magyarországot.*

Urmánczy Nándor, idáig ellenforradalmár volt a te neved, mert hiszen valóban nem csinált mást, mint hogy a négy és fél esztendősz gaz háború minden következményéért a népkormányt rágalmozdítad és azt akartad, hogy a te nemzetiszínű jelszavaid után indulva, ez az ájuló ország fejjel szaladjon a falnak. Most azonban, mint-hogy a helyzet megért és az idő kényszerítő szultal parancsolja, a magyar munkásság nem kerülhetne el tőbbé, hogy utjába ne álljon az entente törekvéseinek, most majd megváltik Urmánczy Nándor és ti többi Urmánczyak, hogy valóban ellenforradalmárok vagytok-e és tovább pró-

báljátok-e hábtatámadni az immár továbbfejlett forradalmat, vagy pedig magatok is odaálltok a melé a *proletár diktatúra mellé, amelyek meg akarja menteni az országot*. Hiszen, ha ti tovább ellenforradalmárok vagytok, akkor majd csak *elbánni beletek a proletárdiktatúra, ez nem a mi gondunk*. De érdemes lesz megútni, hogy az Urmánczyak, a Prohácskák, a kis- és nagypapok, az aktív katonatisztek és egyéb ellenforradalmár elemek vajjon most majd *milyen jelszavakkal próbálnak lázadást szítani a forradalom ellen, amelynek régi és új vívmányait meg fogjuk védelmezni az életünkkel is, de amelyet tűndökösen tisztáú, szentté és nemessé szeretnénk magasztosítani* azzal, hogy *vértelen maradj*. Mi, akik idáig a legközelebbtelenebb *magot követeltük az ellenforradalommal szemben, most, amikor már minden erő és hatalom a munkássággé, az szeretnénk, ha ezzel az erővel és hatalommal nem kellene lecsujtani idebent senkire, az szeretnénk, ha a proletárdiktatúra nem vőrné be tiszta kezét. Urmánczy Nándor és ti többi feketé és nemzetiszínű Urmánczyak, töleket tűg, hogy a proletáralom tiszta légkörébe nem viharzik-e fel a vér állós párfázak!*

Felolós szerkesztő és kiadó:
GONDOR FERENC.

Helyettes szerkesztő:
Dr. GY. TIBOR.

Kiadóhivatal: Igazgató: Mocznay Aladár.

Evi előfizetés: 30 kor., fél évre 25 kor., negyed évre 12 kor. 50 fill.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Izabella-utca 68. Telefon: Szerkesztőség József 68-86. Kiadóhivatali telefon 26-37. Megjelenik minden kedden.